

Laboratoriemedicin

Godkänt datum 2025-11-25

Provtagning – Drogtester i urin för hälso- och sjukvård

Om ett urinprov visar förekomst av narkotika kan det få allvarliga konsekvenser för den som lämnat provet. Provtagningen utgör den första länken i kedjan som ska leda till en rätt tolkad analys och rätt åtgärd. Resultatet av analysen är starkt beroende av att provtagningen och hanteringen sker på ett korrekt sätt, vilket understryker vikten av noggrant fastställda rutiner för provtagning.

Nedanstående instruktion avser drogtester för sjuk- och beroendevård. Vid situationer som gäller drogtester i arbetslivet, dvs företagshälsovården, hänvisas till anvisning "[Drogtester i arbetslivet](#)" för ytterligare information.

Provtagningsmaterial

Remiss: För prover som inte beställs elektroniskt, använd remiss "Special 2".

Provrör: Sterilt plaströr 92 x 15,3 mm

För mer information, se *Analysportalen* (<http://www.analysportalen-labmedicin.skane.se/>).

Informera provlämnaren

Informera provlämnaren:

- anledningen till provtagningen
- vad som ska analyseras i urinprovet (beställda analyser)
- vem som är beställare och svarsmottagare

Provlämnaren ska samtycka till urinprovtagningen, som kan vara muntligt eller skriftligt.

Utförande

Före provtagning

Precis som vid all annan provtagning ska rutiner finnas för att säkerställa provlämnarens identitet samt för att förhindra förväxling av provkär. Provtagningen bör genomföras under övervakning, samtidigt som det är av vikt att proceduren inte inkräktar onödigt på provlämnarens integritet. Rutinerna ska utformas så att risken för manipulation minimeras, se nedan.

För att undvika manipulation av provet ska följande åtgärder vidtas:

- Provtagningen bör ske i en anpassad lokal där följande säkerställs:
 - Blå färglösning i toalettstolen samt i vattenbehållaren.
 - Vattenkranar plomberas genom avstängning eller igentejpnings.
 - Inte ha tvål/rengöringsmedel på toaletten.
 - Möjlighet till handtvätt bör finnas utanför toaletten.
- Provlämnaren ombes att, innan provtagningen:
 - Lämna sina väskor utanför provtagningslokalen.
 - Ta av sig ytterkläder.
 - Tömma fickorna.
 - Tvätta, skölja och torka sina händer.

Ge provlämnaren en ren mugg märkt med patientidentitet och informera att en provvolym på 50 ml rekommenderas, samt att inte spola förrän urinprovet är omhändertaget.

Efter provtagning

Efter provtagningen rekommenderas att provlämnaren överlämnar urinprovet direkt i handen till provtagaren alternativt kan den korrekt märkta muggen lämnas i lucka. Efter överlämnandet spolas toaletten.

Förebygg försök till manipulering genom att kontrollera:

- *Urinmängd* (minst 50 ml rekommenderas)
- *Urintemperatur* (33-38°C inom 4 minuter). Känn alltid rutinmässigt med handen runt muggen att det är kroppsvarm urin. Använd med fördel engångs temperaturremsa som klistras på provtagningskärlet.
- *Färg, lukt och utseende*

Ta beslut om provet ska godkännas. Var observant på tecken på manipulation, be om nytt prov vid misstanke t.ex. om urinprovet inte har rätt temperatur.

Fyll ett provrör med urin, ca 1 cm från kanten, och märk röret med etikett. För de inledande screeningtesterna åtgår endast små volymer urin men, för att i förekommande fall, möjliggöra verifierande analys på ett flertal narkotiska substanser är det nödvändigt med 10 mL urin. Vid otillräcklig volym (< 5 mL, mindre än halva röret) måste vi i de flesta fall avvisa provet.

Skicka urinprovet för analys

Skicka provröret till laboratoriet. Om transport inte kan ordnas samma dag är urinprovet hållbart i kyl (+4°C) max en vecka. Transporten kan ske utan kylning. Om transportlåda används så rekommenderas att den plomberas.

Analys

Medicinsk service, Labmedicin är ackrediterade av SWEDAC att utföra drogtester i urin för hälso- och sjukvård. Urinen analyseras oftast initialt med ett screeningtest med immunokemisk metod. Dessa testresultat är preliminära. Påvisas inga droger i urinen lämnas negativt svar och analysen är slutförd. Vid positivt resultat på inledande screeningtest utförs en verifierande (begränsande) analys med säkrare metodik för att säkerställa ett positivt svar. Verifikationsmetoderna baseras på masspektrometri som kan ge säkra testresultat vad gäller substansinnehåll.